

Drosme neiet popkultūras ceļu

Daugavpils teātra vēlme izteikties muzikālas poēmas žanrā ir liela un principiāla uzdrošināšanās. Tieši tādēļ, ka izraudzīta nevis dziesmu spēle, rokopera vai kāds cits viegli uztveramā sižetā balstīts žanrs, bet gan izteiksmē sarežģītas dzejas kā autonomas un pašpietiekamas vērtības (nevis libreta!) tvērums mūzikā. Izrādē izmantotie Māra Čaklā dzejoļi sākotnēji nebija paredzēti ne dramatiskas, ne muzikālas izrādes skatuvei un to sakārtojums muzikālā uzvedumā atsauc atmiņā savulaik Pētera Pētersona iemīto dzejas muzikālo izrāžu taciņu.

Muzikālās poēmas Čigāns sapnī komponistam Jurim Kulakovam nav bijis viegls uzdevums: radīt pilnībā muzikālas izrādes partitūru (iestudējumā vispār nav runātu tekstu), taču bez dramaturģiskās sižeta līnijas, kā tas būtu mūziklā vai rokoperā, komponējot asociatīviem zemslāņiem bagātu dzeju, kas nebūt nav rakstīta, lai pārtaptu par dziesmām. Pie tam komponists nav aprobežojies arī ar dziesmu cikla iespējām, jo solistu un grupas (nosacīti — koris) dziedājumi saaužas kopā saistītā veselumā, kurā ir gan kontrasti, gan tematisko arku vienotība, kas noapaļo izrādes skanisko formu. Arī reprīze ar raksturīgi iezīmīgo kora refrēnu: «Aū, mana dzimtene!» Māra Čaklā dzejas noskaņām un valodas ritmiem atbilstošā J.Kulakova mūzika līdz ar pašu dzeju tad arī ir vērtīgākais izrādes pašreizējā, vēl pazaļajā stadijā, kam vēl ir laiks nobriest līdz nākamajai teātra darba sezonai.

Laikā, kad šķiet — visas iespējamās mažora un minora melodiskās kombinācijas uz melnbaltajiem taustiņiem jau sen izsmeltas — J.Kulakova mūzika skan intonatīvi izteiksmīgi, bagātīgi un svaigi. Pie tam tieši tāpēc, ka muzikālajā valodā ik pēc brīža smeļas no latviešu tautas mūzikas arhetipiem: te bāriņu dziesmām, kas skumji apdzied saules ceļu, te vitālo Bēdu, manu lielu bēdu. Savukārt zaļumballes jebšu Jāņu (?) kā alkoholizētās latviešu bohēmas ainu J.Kulakovs zīmējis ziņgēm tuvos dziesmiņu tēlos, kuri brīžiem sasaucas ar komponista laikabiedru — mūsu melodiķu Raimonda Paula un pat Jāņa Lūsēna dziesmu mažoru. (Nosacīti, jo tāda nosaukuma ainas izrādes tekstuālajā struktūrā nav — tikai zīmīga dzeja atgādina, ka vārdam «slīkšņa» latviešu valodā ir 52 sinonīmi).

Savukārt groteskai sekojošajā ainā dombiedrībā ar dzejnieku trāpīgi izmantotas arī labi zināmās latviešu tautas dejas Tūdaliņ, tagadiņ teksta un muzikālās asociācijas. Par spīti nelāgajiem atskaņotājtehnikas niķiem, kas Jāņa Cilvēka un Dzīnes dueta vispoētiskākajā vietā skaļrunī lika kaukt neciešamiem blakustoņiem, 9.aina spēj iznest visas izrādes liriskā centra slodzi, kurā noteicošā ir J.Kulakova oriģinālmūzikas poētiskā, intraverti apgrotā izteiksme — tajā noderējusi arī komponista prasme nebūt salkanam. Spilgtiem rokmūzikas triepieniem veidoti ir Čigāna uznācieni, sarežģītām vokālām virāžām (lēcieni, augsta tesitūra) bagāta Dzīnes partija, interesanti sabalsots ir dziedošs «dirigentes» Aldas Krastiņas un piecu koristu — Daugavpils teātra studistu Karīnas Lučiņinas, Ineses Ivulānes, Māra Korsieša, Viestura Renča, Egila Viļumova ansamblis, kura izpildītājiem nebūt nav vienkārši koordinēties balsu iekritienu dažādībā — taču viņi pārliecinoši pierāda, ka to var, turklāt arī «neizkrītot» no tēla!

Muzikālā izpildījuma aspekts kopumā gan pagaidām vēl ir neizlīdzsvarots, turklāt — jau pašā saknē, lomu izpildītāju izvēles ziņā. Lielākā problēma, kas pagaidām šķoba visa uzveduma kvalitātes līdzsvaru, ir Dzīnes lomas izpildītājas, aktrises Maijas Korklišas vokālo iespēju neatbilstība sarežģītajai Dzīnes partijai, kuras raksturīgie lēcieni izteikti augstajā soprāna diapazonā šķiet komponēti koloratūru bardei Ievai Akurāterei nevis aktrisei, kura cīnījās varonīgi, taču ziedojot intonācijas tīrību un tembra labskaņu, bet tajā pašā dienā krievu romanču izrādē fascinēja ar emocionāli piesātinātu alta dziedājumu... Šķiet, ka augstā tesitūra un teju vai koloratūru žuburojumi tomēr nav nonākuši pie īstās dziedātājas. Toties Jāņa Cilvēka tēlā, pirmoreiz būdams vadošā lomā, sevi lieliski apliecināja jaunais Nacionālā teātra aktieris Egils Melbārdis: vokāli izlīdzināts, tembrāli neforsēts, ar labu dikciju, turklāt arī tīri dzied. Pieredzējuša dziedošā aktiera ambīcijas, dārdinot savu joprojām spēcīgo basbaritonu jaunuzvedumā var apliecināt Čigāna atveidotājs Valdemārs Karpācs, savukārt Krauklis — Ivars Brakovskis pagaidām vēl slēpjas aiz rečitēšanas, piesardzīgi melodizējot runu. Lai arī vēl ar manāmām pauzēm, kurās dzirdama tipiskā sākuma tempa skaitīšana, atzīstami muzicē speciāli izrādei izveidotā piecu Daugavpils mūziķu instrumentālā grupa, kuras balsts ir kādreizējā ansambļa

Elpa vadītājs, ģitārists Artūrs Pribilovs un basģitārists Valdis Rundzāns. Pretēji mītiem, izrādās, Daugavpilī ir mūziķi, kuri spēj spēlēt ne tikai krogā.